

פרשת קדושים

לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בַלְבֶּבְךָ הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:
 לֹא תִקְוֶה וְלֹא תִתֵּן אֶת דְּבַר עַמְּךָ וְאַהֲבַת לִרְעֶבךָ כְּמוֹן אֲנִי ה'.

שמות :

" וראך אהרון ושםח בליבו "

ההבדל בין מוסר אלוקי לבין מוסר אנושי

מוסר אלוקי – חתירה בלתי פוסקת לתיקון מוחלט של המציאות עד לתשובה שלמה.

מוסר אנושי – שומר שמסר לשומר - נורמות חברתיות לטובת המשך הקיום. (מסיבת אוזניות אחרי 23:00)

מסכת ערכין דף טז עמוד ב

תנו רבנן: "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט יז) – יכול לא יכנו, לא יסטרנו, ולא יקללנו? תלמוד לומר: "בלבבך" – שנאה שבלב הכתוב מדבר. מנין לרואה בחבירו דבר מגונה שחייב להוכיחו? שנאמר: "הוכח תוכיח". הוכיחו ולא קבל, מנין שיחזור ויוכיחו? תלמוד לומר: "תוכיח" – מכל מקום. יכול אפילו משתנים פניו? תלמוד לומר: "לא תשנא עליו חטא". 3. תניא, א"ר טרפון: תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה. אם אמר לו: טול קיסם מבין שיניך, אמר לו: טול קורה מבין עיניך. 4. אמר רבי אלעזר בן עזריה: תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח. ואמר רבי יוחנן בן נורי: מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי, שהייתי קובל עליו לפני רבן גמליאל, וכל שכן שהוספתי בו אהבה, לקיים מה שנאמר: "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך" (משלי ט ח).

רמב"ם יד החזקה הלכות דעות פרק ו

(א) דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו נוהג נוהג כמנהג אנשי מדינתו לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע ואומר אשרי האיש.....

(ב) מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנאמר ובו תדבק וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה אלא כך אמרו חכמים בפירוש מצוה זו הדבק בחכמים ותלמידיהם לפיכך צריך אדם להשתדל שישא בת תלמיד חכם וישיא בתו לתלמיד חכם ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים....

(ג) מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא:.....

(ה) כל השונא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך ..

(ו) כשיחטא איש לאיש לא ישטמו וישתוקו כמו שנאמר ברשעים ולא דבר אבשלום את אמנון מאומה למרע ועד טוב כי שנא אבשלום את אמנון אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צריך למחול ולא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים:

למה קשה לנו להוכיח ?

1. יגלו שנעלבתי, שאני רגיש שיש לי חולשה מסוימת – פגיעה באגו = גאווה

כל עוד שהדברים נשארים בתוך הלב הרי שרק הדמיון הסוביקטיבי שולט ברגע שהלב נפתח ויש דיבור אז האדם משתחרר מסיר הלחץ הפנימי שהוא צייר לעצמו והאמת האובייקטיבית מתחילה להאיר.

איך עושים זאת :

"לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו"

הכנעה- הנברא בשביל הבורא ולא הבורא בשביל הנברא

הבדלה- נפש אחרת, רצון אחר, אישיות העומדת בזכות עצמה

המתקה- המפגש מוליד חיים חדשים - אינטרקציה

שיחות הרב צבי יהודה על התורה / מקץ / סדרה ב - תשל"ה / 12. שנה - תרעומת

קיימת עוד דוגמא בולטת לכך בסוגית פריקה וטעינה. מצוה זו מוזכרת פעמיים בתורה: במקום אחד כתוב "לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך" אבל במקום אחר נאמר "כי תראה חמור ש'נאך רבץ תחת משאו" מי הוא השונא הזה? הרי התורה ניתנה ליהודים ומדברת על יהודים. איך יכולה היא לומר על יהודי "חמור ש'נאך", "והכתיב, לא תשנא את אחיך בלבבך

. אלא הכוונה היא שהוא שונאי מחמת עבירה, מה שמכנה בנוסח של היום: "לא-דתי". התנהגותו הבלתי כשרה גורמת לשנאה, לא במשמעות של "אויב... מבקש רעתו", אלא במובן של תרעומת וחוסר סימפטיה. לכתחילה, התורה ניתנה ליהודים השומרים תורה ומצוות, כמו שנאמר "אם שמעו תשמעו אל מצותי"

אך ישנו גם חלק של עם ישראל שאינו שלם ביהדות. אבל התורה ניתנה לעם ישראל כולו, "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" 65, בין שהם "דתיים" בין שהם "לא-דתיים" (ברור שאנשים "דתיים" הם אנשים שהם גם שלמים במידות, וגם שלמים בשמירת הלשון. אם ה"דתיים" היו באמת דתיים, המצב היה יותר טוב באומה). על-כל-פנים, היהודי השלם, הנורמלי והדתי באמת - יותר אהוב. לעומת זאת, יש תרעומת וקפיצת כלפי ה"לא-דתי", מה שמכנה בתורה "שונא" באופן יחסי. הגמרא מתארת מצב של יהודי ההולך בדרך ומזדמנים לו שני יהודים שיש לעזור להם בפריקה או בטעינה; אחד מהם תמים וכשר, נורמלי, אידיאלי, מהודר ואהוב, המכנה "אוהב", ואחד לא כל-כך שלם, המכנה "שונא" באופן יחסי. נשאלת השאלה: למי יש לעזור, ל"דתי" או ל"לא-דתי"? על זה באה הלכה פסוקה מאוד מעניינת: "אוהב... ושונא... מצוה בשונא

מה "חטא" היהודי הכשר ושומר המצוות, שמתנכרים לו ועוזרים דווקא לפורק עול? משיבה הגמרא: "כדי לכופ את יצרו". יש חשק לשונא, לכן יש לכפות את יצר השנאה על-ידי שעוזרים לשונא. באים התוספות ושואלים "מה כפיית יצר שייך?" הרי כשאנו אומרים בבוקר "אל ישלוט בנו יצר הרע... ודבקנו ביצר הטוב... וכופ את יצרנו להשתעבד לך", הדבר מובן, כי הכוונה היא ליצר-הרע; אבל כאן, שואלים התוספות, אין מדובר על תאוות רעות, אלא על יצר של שנאה מתוך יראת-שמים, על כעס ותרעומת נגד יהודי מפני שנוהג שלא כהוגן בשמירת מצוות? באים התוספות ומלמדים אותנו בקיצור יסוד פסיכולוגי נפלא. נכון שיצר השנאה הזה נובע מתוך יראת-שמים, אבל יש פסוק במשלי: "כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם"

אדם מרגיש את יחסו של השני אליו, אם הוא חיובי או שלילי. שנאה זו מתחילה בכעס, תרעומת וחוסר סימפטיה כלפי היהודי ה"לא-דתי" בגלל שאינו שלם בעניני מצוות, אבל הוא מרגיש בזאת וגם הוא מחזיר יחס דומה. ואז המהלך הזה בין שניהם, הולך ומתפתח, הולך ומתנפח, הולך ומתגלגל עד ש"באין מתוך כך לידי שנאה גמורה", כדברי התוספות שנאה גמורה היא מצב של "אויב... ומבקש רעתו", שממנו אפשר להגיע לסכנת נפשות, חס ושלום